

IŠKILMĖS

Prieš šuorą metų,
laukiant gimnazijos salėje
iškilmių
niekada nesibaigiančios šventės,
vienas rašytojas auksakalys
lyg niekur nieko:
– Kas, tavo galva, čia didžiausias?
– Mačernis, – sakom abu.
– Mačernis, –
ir nutylam.

VYTAUTAS STULPINAS – STATINIO SRAUTO POETAS

Kai žiemą Telšiuose pasukdavau iš Luokės gatvės į Vilniaus gatvę, vieno daugiabučio ketvirtajame aukšte visada degdavo spingsė. Žinojau – Vytautui Telšiečiui dabar pagavų metas. Tokiose erdvėse juk ir gimsta laisviausi tekstai. Justiniškių narvelyje, Sapiėgiškio trobelėje, daugiabučio blokelyje.

Poetas, išplėšiantis vis naują ir naują pratęsimą kovoje su sekinančia liga. Bet eilėse to nuovargio nesimato. Tas, kuriam taika – tik išretėjęs archipelagas kovos su didžiūnais didjūrėje. Bet jo eilėse nėra okeanų. Karys, mūšyje skiriantis tik dviejų spalvų antpečius. Tačiau koks raibulynas eilėse! Tarp poetų nemačiau ir didesnio erudito. Tik jo tekstuose mažai abstrakcijų.

Miškininkas, dailidė, bibliotekininkas. Be žolininkystės, kitokių šnekų iš jo ir nesitikėtum. O tiek pripasakos istorijų apie praeities literatus, jog jautresnį plunksnorių tas pavardynas trumpam prislėgs prie žemės. Ir šviesas mėgsta intensyviai, kad visus pakampius apšviestų. Ne tik alegoriškai. Dar 1971 m. jaunųjų filologų konkurse jį pastebėjo ir laišką, adresato saugomą kaip relikviją, parašė pats Marcelijus Martinaitis:

*Vytautai, aš, kaip žemaitis, Jūsų vaizduose „užuodžiu“ Žemaitijos žemę,
kurios sielą kiek daugiau poezijoj yra praskleidęs V. Mačernis.*

Moksleivio Vytauto eiles didis poetas išlaikė ir nustebusiam autoriui atšvietus padovanojo jau po 30 metų. Šioje citatoje, manau, ir glūdi Vytauto kūrybos

sėkla. Poezija turi likti poezija, net jei išverstum ją iš patarmės į bendrinę kalbą. Tad Vytautas, kaip andai Mačernis, rašo lietuviškai, o mąsto žemaitiškai. Juk tai, kas kiekvieną išskiria, ne atskiria. O laiške paminėtas Mačernis... Ką ir besakyti. Šiomet, jubiliejiniais metais, iš Vytauto daug apie šį žemaičių žemės unikumą išgirdome.

Iš gyvenimo spausdamas dar ir dar po dovaną – laiką, pirmąją knygą „Didysis kambarys“ išspausdino tik 1998 m. Vėliau sekė „Noktiurno grėsmė“ (2002), „Tykios utopijos“ (2003). Šias dvi redagavo aukštaitis Jonas Strielkūnas. Po to – trilogija „Pavėsiai“ (2007), „Tolymės“ (2013), „Vakarijos“ (2016). Dionizo Poškos ir Salomėjos Nėries premijų laureatas. Nėra jo poezijoje jūrų, neaiškių erdvių, visatų, ugninių kamuolių. Jei pasirodo – tik kaip Tausalo bangelė, erdvėvaizdis iš sodo pavėsinės, Kolkos švyturys Kuržemėje. Būsenos eilėraščiuose fiksuojamos iš konkrečių, kalendoriuje pažymėtų dienų, tad eilėraščius suprasti ir pilnai iššifruoti nėra lengva. Koduojami konkretūs įvykiai, žmonės, sumirgėjimai. Akivaizdu, jog už daugelio tekstų slypi istorijos, kurių išslaptinimo raktai – tik autoriaus atmintyje. Kai rašoma apie Cedroną, bėgantį į Varduva, suvokiame, jog esame Žemaičių Kalvarijoje. Bet jei paminimas eglynėlis, tikslesnės vietovės nesužinosime. Bet ar to reikia? Kaip Vytautas sako, visa ezoterika jam – tai saulėlydoje melsvuojančios kalvos kitapus Tausalo. Viskas. Kai visos išorybės ir vidujybės nurimsta, pasiekama riba, kur dinamikos dėsniai nebegalioja. Įsivyrauja statika. Bet koks čia srautas! Tiesa, Vytautas priesagos *-yb-* nemėgsta. Nemėgsta ir žodžio „širdis“. Tad – jokių didybių ir amžinybių. Tik begalumas, tik erdvumas. Tebūnie tad taip: kai viskas nurimsta, įsijungia tai, kas svarbiausia: gyvenimo esmė.

Nurimusio ir jau tikro, statinio srauto poetas.

Giedrius Alkauskas